

Voordat je begint met deze speurtocht kun je op school naar deze website: www.bigmoves.nl/joodsamsterdam. Op deze website kun je eerst wat lezen over de geschiedenis van de Joodse bevolking van Amsterdam en over gebouwen die we onderweg zien. Daar gaan een paar vragen over. Een deel van de vragen kan je van te voren beantwoorden, ná de speurtocht kun je de vragen waar je geen antwoord op kon vinden ook nog via de website opzoeken. Je kunt ook direct de speurtocht gaan lopen en later de vragen beantwoorden.

1. Er kwamen in Amsterdam Joden wonen. De eerste groep kwam na 1492 en de tweede groep rond 1630.
Hoe wordt de eerste groep genoemd? Sefardisch
Hoe wordt de tweede groep genoemd? Asjkenazisch
Waarom kwam de tweede groep naar ons land? Vanwege de vervolgingen in oost-Europa

2. Een taal die door de Joodse bevolking soms gesproken werd is het Jiddisj. Noem een paar woorden uit die taal die we nu nog in het Nederlands gebruiken. bajes = gevangenis (< *bajith* : huis), bolleboos = slimmerik (< *ba'al bajith* : meester van het huis), gabber (< *gewer* : vriend, kameraad), gajes = randgroep van de maatschappij (< *goj* : volk, niet-Jood), gappen = stelen (< *ganaf* : stelen), gein = pret, plezier (< *chen* : waardering, behagen), geteisem = gepeupel, goochemerd = slimmerik (< *chacham*: wijs, wijze), habbekrats = weinig, jajem = wijn, sterke drank (< *jajiem*: wijn), jatten = zn. handen, ww. stelen, "klauwen" (< *jad, jadájiem*: hand, handen), joet(je) = 10 (jod, de 10e letter), koosjer = in orde (< *kasjeer*: rein), majem = water, gracht (< *majiem* : water), mazzel = geluk (< *mazzel tov*: goed gesternte), meier = 100 (van meah, 100), mesjogge = maf, Mokum (Alef) = (< *maqoom*: plaats, "eerste plaats" ofwel Amsterdam), ponem = gezicht (< *paniem* : (aan)gezicht), schlemiel = arme man, kneusje, sjoege = kennis, begrip, benul, sjoel = synagoge, smaoes = excuus, stiekem = heimelijk, wieberen = ophoepelen

3. Noem een paar gerechten die vanuit de Joodse keuken in de Nederlandse keuken terecht zijn gekomen. Matzes, boterkoek, ossenworst

We gaan de school uit en we lopen naar de Amstel. Daar gaan we linksaf tot de Magere Brug, die gaan we over. Ga de Nieuwe Kerkstraat in. Loop door tot het pand op nummer 127. Er staat nu op dat dit een limonadefabriek is.

4. Waarvoor werd dit huis oorspronkelijk gebouwd? Metaarhuis, voor het reinigen van de doden.

5. Waar hoorde dit pand bij en waar was de ingang van dat gebouw? Nederands Israëlitisch Ziekenhuis op de Nieuwe Keizersgracht.

We lopen aan deze kant van de straat door naar nummer 141. Hier zit nu een loodgieter, maar voor de oorlog was dit een Portugees Israëlitische godsdienstschool. Van 1941 - 1943 werd dit gebouw weer gebruikt als school.

6. Van wie moest dit? De bezetter

7. Wat hebben de kinderen en leerkrachten in dit gebouw achtergelaten? Muurschilderingen

We lopen door naar het huis op nummer 149. Dit huis heeft een rond raam.

8. Waarvoor wordt dit huis gebruikt? synagoge
Kijk eens goed naar de deurpost. Zit er ook iets aan de deurpost dat op deze

foto lijkt? ja

9. Waarvoor is dat? Een mezoelah, zit een stukje van de torah in.

We gaan verder en we gaan aan het einde van de straat om de hoek heen de Nieuwe Keizersgracht op. Zoek hier eens aan de linkerkant of je het

Rosenthal-May Zusterhuis kunt vinden.

10. Waar hoorde dit zusterhuis bij? Bij het Nederlands Israelitisch ziekenhuis.

We lopen verder en we steken de Weesperstraat over. Aan de overkant gaan we de Nieuwe Keizersgracht op. Op nummer 58 zit een bijzonder pand. In de oorlog werd dit gebruikt door de Joodse Raad.

11. Door wie is dit pand gebouwd? Jitta

11b. Waarvoor werd de Joodse Raad opgericht? De Duitsers gebruikten de Joodse Raad om de vernietiging van de Joden te organiseren.

We lopen door tot de Amstel en we gaan rechtsaf. We gaan rechtdoor tot we bij het Waterlooplein komen. We steken niet over.

12. Wat kun je vertellen over de mensen die vroeger op dit plein woonden? Waren erg arm

We gaan linksaf de Blauwbrug over. Aan de overkant gaan we weer linksaf, en we lopen over te trottoir terug langs de Amstel. We komen langs de Herengracht.

13. Wat kan je vertellen over de Joodse mensen die vroeger op dit stuk van de gracht woonden?

Waren zeer rijk

Bij de Keizersgracht aangekomen woonde op 763 Eduard Veterman. In de oorlog hoorde hij bij het verzet. Het verzet probeerde de Duitsers zoveel mogelijk tegen te werken.

14. Wat maakte hij in de 2^e wereldoorlog? Zo'n 2000 valse persoonsbewijzen.

We lopen door tot we bij de Magere Brug komen. We lopen op de stoep langs de Amstel verder. Wanneer we langs de Prinsengracht komen, heb je bijna bij de hoek nummer 876. Ook hier werd in de oorlog verzet geplagd.

15. Wat werd er in de oorlog vanuit dit pand georganiseerd? De aanslag op het bevolkingsregister

We lopen door tot we bij onze school komen. Blijf als groep goed bij elkaar.

Je bent nu aan het einde van de speurtocht. Op school kan je op de computers met de website www.bigmoves.nl/joodsamsterdam antwoorden vinden op de vragen die je niet wist. Deze site kun je in door de middelste ster aan te klikken. Dan zie je de eerste pagina. Bovenaan deze pagina staan in het rode vak rechts 3 iconen verstoppt. De rechter is voor de geschiedenis, De middelste voor leven en cultuur, De linker is voor de gebouwen.

Wanneer de vraag over de gebouwen gaat moet je gebouwen aanklikken en dan verschijnt in het middelste vak een menu met informatie over gebouwen en straten.

Wanneer een vraag over leven en cultuur gaat, kan je die aanklikken en verschijnt in het middelste vak 5 keuzemogelijkheden, die je ziet als je er met de muis over gaat.

Verder kun je op de website veel informatie vinden over gebouwen in deze buurt, de geschiedenis en het Joodse leven Ik hoop dat je de speurtocht leuk vond, en dat je iets geleerd hebt van onze buurt. Je kunt de website ook gebruiken om een werkstuk te maken of om iets wat je bent gevonden en wat je interessant vindt uit te breiden. Mooie presentaties kan je opsturen naar joodsamsterdam@bigmoves.nl; en bijzondere inzendingen neem ik op in de website.